

RIIGI TUGITEENUSTE
KESKUS

NORRA JA EUROOPA MAJANDUSPIIRKONNA FINANTSVAHENDITE ADMINISTRATSIOONI TOIMIVUSANALÜÜS

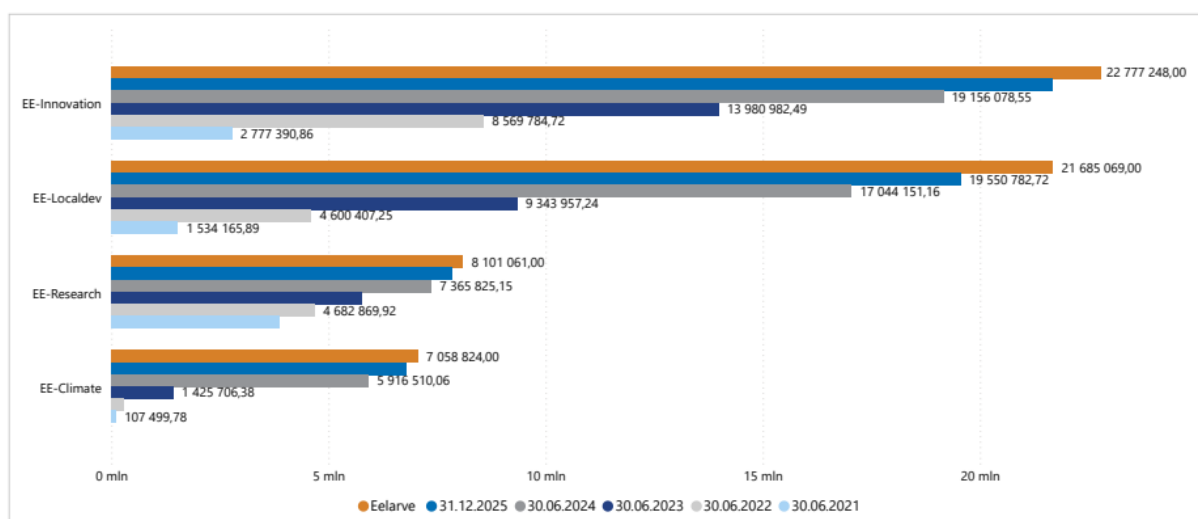
ARUANDLUSPERIOOD 01.07.2024 – 31.12.2025
TEGEVUSKAVA PERIOOD 01.01.2026 – 31.12.2026

2014–2021 PERIOODI KOKKUVÕTE

Aruandlusperioodil 01.07.2024–31.12.2025 oli olulise tähelepanu all **perioodi edukas lõpetamine**. Kui programmide projektide sisutegevused olid tehtud enne aruandlusperioodi (abikõlblikkuse perioodi lõpp 30.04.2024), siis mõnede projektide viimased maksed jäid ka aruandlusperioodi. Kahepoolsete suhete fondi projektide suurem osa makseid jäi aruandlusperioodi (30.06.2024 seisuga oli makseid 23%, 31.12.2025 seisuga 94%).

Väljamaksete määr eelmise aruandlusperioodi lõpu 30.06.2024 seisuga oli 79%. 31.12.2025 seisuga, kui kõik maksed olid tehtud, **tõusis väljamaksete määr 94%-ni. Rahastatud¹ projektide arv suurenes 220-lt 246-le**. Taotlusvoore aruandlusperioodil enam ei olnud, uued projektid lisandusid kahepoolsete suhete fondi alt. Riigi Tugiteenuste Keskuse veebilehel on hea ülevaade igapäevaselt uuenevast EMP ja Norra toetuste statistikast².

Tehtud maksed

Aruandlusperioodi lõpu ehk 31.12.2025 seisuga on 246-st projektist 245 lõpetatud. 1 kahepoolsete suhete fondi projekt on infosüsteemis SFOS lõpetamata, kuna selle projektiga seondult on pooleli mitu menetlust. Küll aga oleme finantsmehhanismide kantselei (FMO) infosüsteemis GrACE selle projekti lõpetanud minimaalsete võimalike abikõlblike kuludega.

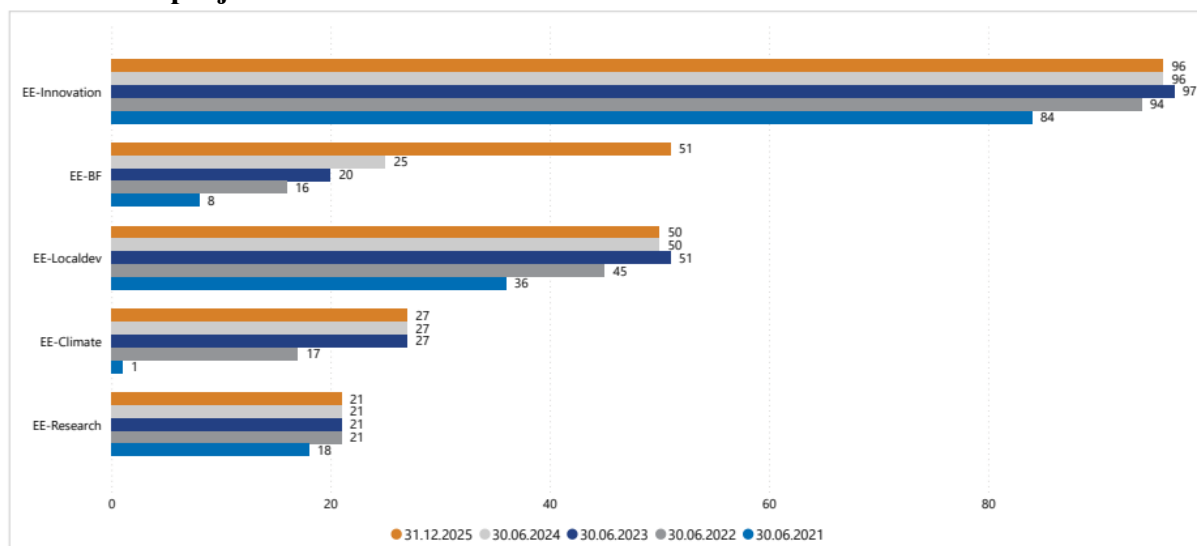
Projektide arvu suurenemine tähendab seda, et 2024 alguses ja 2024 sügisel suunati programmide jäägid kahepoolsete suhete fondi (EE-BF), mille tulemusel 2024 septembris rahastati viimased projektid sellel programmiperioodil. Nende projektide rakendamiseks oli

¹ Välja arvatud pärast rahastamist katkestatud projektid

² [Euroopa majanduspiirkonna ja Norra toetused | Riigi Tugiteenuste keskus](#)

aega kuni 30.04.2025. Peale seda on olnud aktiivne kahepoolsete suhete fondi projektide lõpparuannete ja -maksete menetlemise ning projektide lõpetamise periood. **51³-st kahepoolsete suhete fondi projektist 50 projekti lõpetas edukalt**, õigeaegselt ja korrektselt oma tegevused. 1 projekt lõpetas oma tegevused projekti perioodil osaliselt.

Rahastatud projektid

Riiklik kontaktasutus (RKA) **hindab järjepidevalt ja struktureeritult** Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismi 2014–2021 rakendamisega seotud **riske**. RKA eestvedamisel viiakse kord aastas läbi administratsiooniülene riskide hindamine, mille tulemused annavad suuna ja sisendi järgmise perioodi tegevuskavasse.

2025 aasta sügisel riskide hindamisel perioodi 2014–21 osas programmioperaatorid riske välja ei toonud, kuna periood on läbi ja tegeletakse ainult järeltegevustega. Aruandlusperioodil oli peamine eesmärk kahepoolsete suhete fondi projektide edukas lõpetamine. Kuna 2024. aastal kinnitatud projektide rakendamiseks oli vähe aega, siis kaasnes risk, et toetuse saajad ei jõua õigeaegselt oma tegevusi ellu viia. See risk õnneks erinevate osapoolte vahelise väga hea kommunikatsiooni ja probleemide lahendamisele suunatud suhtumise tõttu ei avaldunud ja projektid said kõik edukalt ellu viidud.

Küll aga tekkisid probleemid ühes 2022. aastal kinnitatud projektis (2014-2021.1.01.22-0022), kus üks suur tegevus jäi õigeaegselt ellu viimata. Lisaks on selles projektis üleval pettuse kahtlus seoses toetuse saaja endise juhatuse liikme sõlmitud lepingutega. Kuigi toetuse saaja uued juhatuse liikmed teostasid projekti viimase tegevuse, siis kuna see ei saanud tehtud abikõlblikkuse perioodil, ei saanud seda 100% abikõlblikuks lugeda. RTK on projekti

³ FMO infosüsteemis GrACE on kahepoolsete suhete fondi algatusi (*bilateral initiatives*) kokku 68 (44 kahepoolsete suhete fondi ühiskomitee otsusega, 24 programmi koostöökomisjoni otsusega). GrACE-is kajastuvad programmide kahepoolsete suhete tegevuste lõikes eraldi (ühe programmi kohta mitu algatust). Infosüsteemis SFOS on programmi peale 1 kahepoolsete suhete fondi projekt, kus kajastuvad kõik selle programmiga seotud kahepoolsete tegevused (va EE-Localdev programmis, kus iga tegevuse jaoks on SFOSis sarnaselt GrACE-iga eraldi projekt - kokku 4). SFOSis on 51 projekti: kahepoolsete suhete fondi ühiskomitee otsustega 44 ja programmi koostöökomisjoni otsustega 7.

panustanud ebaproportsionaalselt palju aega, püüdes leida parimaid lahendusi, jättes tagaplaanile teised tööülesanded. Menetlused ja suhtlus selles projektis jätkuvad ka 2026. aastal. Projektis on koostatud kolm otsust finantskorrektsiooni tegemise kohta, kõigi nende kohta on toetuse saaja esitanud kaebuse Tallinna Halduskohtusse. Esimene kaebus on menetlusse võetud, ülejäänud kahe menetlusse võtmist ei ole kohus otsustanud.

Selliste keeruliste toetuse saajatega tegelemisega kaasneb risk (mille RKA tõi välja ka riskide hindamisel), et RTK töötajate motivatsioon ja töörõõm langevad, millest tulenevalt töö tulemuslikkus kannatab ja on ka oht, et töötaja lahkub. Riski maandamiseks tegeleb projektiga RTK-s mitu inimest (jurist, järelevalve spetsialist, koordinaator, juhid), kuna erikaasusest tulenevalt on palju asjaolusid, mis tuleb läbi arutada.

Riskide maandamine on osa igapäeva tööst ja RKA hinnangul on see **tõhus**.

Programmide juhtimis- ja kontrollisüsteemide audititeid 2025. aastal läbi ei viidud. Auditeeriv asutus (AA) viis ise 2025. aastal läbi **10 projektiauditit**. Täiendavalt tellis AA **15 projektiauditi** läbiviimise. 2025. aastal läbi viidud auditid hõlmasid kõikide programmide ja kahepoolsete suhete fondi projekte. **Olulisi tähelepanekuid tehti 6 projektiga seondult** (2014-2021.1.01.22-0022, 2014-2021.1.02.20-0102, 2014-2021.1.02.22-0179, 2014-2021.1.05.20-0142, 2014-2021.1.05.21-0161, 2014-2021.1.05.21-0191) hõlmates *EE-Localdev* ja *EE-Innovation* programme ning kahepoolsete suhete fondi.

15.05.2026 seisuga on **sulgemata 2 tähelepanekut projektis 2014-2021.1.02.20-0102**. Projekti 2014-2021.1.02.20-0102 auditi lõpparuandes (25.06.2025) juhtis AA tähelepanu sellele, et Kaitseministeerium toetuse saajana ei ole hangete nr 211300 ja nr 194409 läbiviimisel järginud kehtivaid õigusakte ning et sellel on finantsmõju. Programmioperaator on saatnud AA-le 02.03.2026 kirja, kus toob välja, et tema arvates puudub alus toetuse saajalt toetuse tagasi nõudmiseks. AA vastas aprillis 2026, et tema jääb oma esialgsete seisukohtade juurde. PO pöördus RKA poole, et selgitada, mis on edasised sammud ning saatis ka põhjalikuma memo auditi tähelepanekute osas. RKA analüüsis memos toodut ja on PO-ga samal arvamusel, et tagasinõueteks alust ei ole. RKA soovitusel saatis PO mai alguses 2026 memo ka AA-le. Peale AA vastust otsustab RKA edasised tegevused, sh kas on vajadust ümarlaua kokkukutsumiseks.

2026. a alguses viis AA läbi täiendavalt 3 projektiauditit kahepoolsete suhete fondi projektides. Projektiauditite lõpparuanded kinnitati 31.03.2026-22.04.2026. **Olulisi tähelepanekuid tehti 2 projektiga seondult** (2014-2021.1.01.24-0059, 2014-2021.1.01.24-0065). Need tähelepanekud on 15.05.2026 seisuga **sulgemata**. Projekti 2014-2021.1.01.24-0059 tähelepaneku tulemusel võeti üles pettuse kahtlus, mis oli seotud hankega, mida kasutati ka teises Norra/EMP projektis (2014-2021.1.05.19-0001, EE-Localdev). Ka seal projektis võeti üles pettuse kahtlus. Pettuse kahtluse puhul arvutatakse kohe maksimaalne võimalik rikkumine AA esitatavatest lõppdeklaratsioonidest maha, kuna pettuse kahtluste lahendamiseiga võib minna väga kaua.

30.04.2026 esitas AA FMO-le **lõpliku auditi aruande** ja sulgemise deklaratsioonid. Auditi aruandes tõi AA välja, et 2025. ja 2026. aastal läbiviidud (2025 makseid hõlmav) projektiauditite veamäär on üle 2% (laiendatud veamäär 2,68% ja laiendatud veamäär pärast leitud vigade korrigeerimist 2,29%). AA on sealjuures toonud välja ka võimaluse, et vajalik

võib olla teha täiendav finantskorrektsioon, et lõplik veamäär jääks alla 2%. Selle vajaduse osas jäädakse ootama doonorite tagasisidet. Üleüldiselt tasub mainida, et väikeste fondide puhul on veamäära ületamine alati suur risk, kuna kasvõi ühe anomaalse leiu pealt võib auditimetoodika alusel leiu populatsioonile laiendamise tulemusena väga kergelt veamäära ületada. RKA peab siin oluliseks veel rõhutada seda, et 2 sulgemata tähelepanekut projektis **2014-2021.1.02.20-0102**, mille osas on PO-l (koos RKA-ga) ja AA-l erimeelsus, on kokku nii suures summas, et kui selle rikkumise finantsmõju mitte arvestada, siis veamäär oleks alla 2%. Samuti ei saa olla kindel, kas finantskorrektsiooniks on alust ka projektis **2014-2021.1.01.24-0065** – lõplik seisukoht kujundatakse järelevalvemenetluse käigus.

30.04.2026 AA esitatud **sulgemise deklaratsioonid** puudutasid kõiki programme (*EE-Localdev*, *EE-Innovation*, *EE-Climate*, *EE-Research*) ja ka tehnilist abi (*EE-TA*) ning kahepoolsete suhete fondi (*EE-BF*). *EE-Climate*, *EE-Research* ja *EE-TA* aruannetega ei deklareeritud erinevusi võrreldes programmide lõpparuannetega/tehnilise abi lõpparuandega. Küll aga näitas AA aruannetega *EE-Localdev*, *EE-Innovation* ja *EE-BF*, et lõpparuannete summad vajavad korrigeerimist tulenevalt olulistest auditi tähelepanekutest, millega ei olnud arvestatud programmide lõpparuannetes/ lõplikus strateegilises aruandes. **Lahtiste rikkumise juhtumitega projektide 2014-2021.1.02.20-0102 ja 2014-2021.1.01.24-0065 osas võib tulla veel täiendavaid parandusi sulgemise deklaratsioonis**; projektide 2014- 2021.1.01.24-0059 ja 2014-2021.1.05.19- 0001 osas ilmselt enam mitte, kuna tegemist on pettuse kahtlusega ja lahenduseni jõudmine võib võtta rohkem kui aasta.

Programmperioodi algusest alates kuni 31.12.2025 on rikkumise asutust teavitatud kokku **74 rikkumise või pettuse kahtluse juhtumist** (15.05.2026 seisuga 77). 15.05.2026 seisuga on lahenduseta veel kaks EISI (*EE-Innovation* programmi projekt 2014-2021.1.02.20-0102) ja kuus RTK (*EE-Localdev* programmi projekt 2014-2021.1.05.19- 0001 ja kahepoolsete suhete fondi projektid 2014-2021.1.01.22-0022, 2014- 2021.1.01.24-0059, 2014-2021.1.01.24-0065) rikkumise kaasust. Aruandlusperioodil (01.07.2024-31.12.2025) toimus projektide aktiivne lõpetamine ja seetõttu tuvastati ning lahendati juhtumeid aktiivselt. Tuvastati **19 uut juhtumit** (01.07.2024-15.05.2026 perioodil 22). Kuna programmperiood ei ole veel suletud, siis uute täiendavate rikkumiste tuvastamine ei ole välistatud. Kokkuvõtvalt võib asutuste tegevust rikkumistest teavitamisel ja lahendamisel hinnata **heaks**.

RKA kontrollis kogu programmperioodi jooksul **92 tagastust**. Aruandlusperioodil on sisestatud 22 tagastust, neist RKA poolt on **kontrollitud 18**. Kokku on tuvastatud kontrollitud tagastustes 3 finantsmõjuta eksimust. **Ei ole tuvastatud puudusi, mis viitaks süsteemsetele eksimustele või eeldaks laiaulatuslike muudatustega alustamist**.

RKA kontrollis kogu programmperioodi jooksul **314 makset/ettemakset/KD gruppi** kokku toetuse summas 13 009 151,28 eurot, mis on 21% kogu programmperioodi välja makstud summast. Aruandlusperioodil on RKA kontrollinud **38 KD gruppi/makset** ehk 592 kuludokumenti kokku toetuse summas 2 282 122,70 eurot. Kokku on tuvastatud kontrollitud maksetes 3 finantsmõjuta eksimust. **Kontrollide käigus ei ole maksetaotlustes olulisi ja süsteemseid rikkumisi ega vigu tuvastatud**.

Kokku programmperioodi algusest on teostatud **112 kohapealset kontrolli**. Paikvaadeldud projektide arv kokku on 102 ja see moodustab 41,46% kogu projektide arvust. Tähelepanekuid

on kogu programmiperioodi jooksul tehtud vaid 2: seoses avalikustamise nõuete täitmisega. Järelekontrollide toimingute kestusnõude täitmiseks ei ole läbi viidud. Iga-aastaselt viiakse RÜ-s läbi analüüs, mille alusel tehakse valimid, milliseid projekte seoses kestusnõude täitmisega kontrollida ja kuidas.

RKA teostab eesmärkide ja tulemuste üle kontrolli läbi aruandluse kontrolli/kooskõlastuse, programmide seirekoosolekutel osalemise, projektide üritustel osalemise, ad hoc väljakutsetega tegelemise. **RKA-l on programmioperaatoritega väga hea koostöö**, mistõttu kaasavad programmioperaatorid RKA erinevatesse teemadesse piisavalt vara, et nendega jõuaks tegeleda.

Programmide lõpparuanded esitas sertifitseeriv asutus *FMO*-le 2025. aasta aprilli lõpus. **Paljud programmide indikaatorid said ületatud** (nt toetatud teadlaste arv, liikuma kutsuvate koolide arv, kliimavaldkonna projektides doonorpartnerite arv, erinevatel koolitustel osalejate arv virtuaalsete võimaluste tõttu jpt). **Aga on ka indikaatoreid, mis jäävadki saavutamata**, kuna seda ei osatud algushetkedel ette näha. Mõjutusi leiab kindlasti palju kriisidest maailmas (COVID-19, Ukraina sõda ja nendele järgnenud tarneprobleemid, hindade kallinemised jm) ja ei ole indikaatorit, mille alataitmise osas ei ole mõjuvaid sisulisi põhjendusi. *FMO* kinnitusel **indikaatorite mittetäitmine/ alataitmine ei too ilmingimata kaasa finantskorrektsioone**, kui on mõjuvad põhjused. **Üldiselt hindab RKA olukorra heaks**, arvestades üleüldiselt programmiperioodi hilist algust ja kriise maailmas.

Toimivusanalüüsi tulemusena **täiendavaid RKA kontrole ei tekkinud**, mistõttu ei ole lisatud ka 2026 toimivusanalüüsi tegevuskava. Üheks peamiseks põhjuseks on see, et programmide projektid lõppesid juba 30.04.2024, kahepoolsete suhete fondi projektid 30.04.2025. **Küll aga jätkab RKA igapäevaste jooksvate tegevustega**, sh:

- nõustamised/juhendamised (nt päringud seoses auditite, rikkumiste, tagastustega),
- tagastuste kontroll,
- infosüsteemi SFOS arendused.

Jätkuvad ka rikkumiste asutuse, auditeeriva asutuse ja sertifitseeriva asutuse igapäevased kontrollid/ nõustamised.

FMO-le on saadetud 2025. aasta septembris **strateegiline lõpparuanne** (*Final Strategic Report*) ja 2025. aasta novembris **tehnilise abi lõpparuanne** (*Final Technical Assistance Report*).

2021–2028 PERIOODI KOKKUVÕTE

27.05.2025 sõlmiti Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismi **vastastikuse mõistmise memorandumid** Eestiga. Samal kuupäeval allkirjastati ka tehnilise abi leping ja kahepoolsete suhete fondi leping.

27.05.2025 olid ka programmide avakohtumised. Peale seda algas **programmikirjelduste (Concept Note) koostamise aeg**. Programmikirjelduste koostamise erinevates etappides toimusid kohtumised, kuhu olid muuhulgas kaasatud finantsmehhanismide kantselei (*FMO*), doonorprogrammipartner (*DPP*), rahvusvaheline partnerorganisatsioon (*IPO*), Norra saatkond, riiklik kontaktasutus (*RKA*) ja programmide erinevate osade eest vastutavad ministeeriumid.

Sarnaselt eelmisele programmiperioodile on **programmid** kliima, innovatsiooni ja tervise valdkonnas (samad vastutavad ministeeriumid ja põhikontaktid võrreldes eelmise perioodiga). Uus programm on kriisikindluse valdkonnas, kus vastutavaks ministeeriumiks on siseministeerium. Meie eesmärk on vähem kogenud ministeeriumit rohkem toetada, et kõik programmid saaksid enam-vähem samal ajal alguse ja keegi ei jääks oma tegevustega ajakavast oluliselt maha.

06.10.2025 viis *FMO* riikliku kontaktasutuse abiga Eestis läbi **koolituse**, kus rääkis 2021–28 perioodi **õiguslikust raamistikust, lihtsustamistest** ja peamistest muudatustest võrreldes eelmise programmiperioodiga ning **kuidas kirjutada head programmikirjeldust**. Koolitusele said kaasatud kõik asjasse puutuvad osapooled, sh programmioperaatorid, rakendusüksused, *RKA* (sh kommunikatsiooni, rikkumiste raporteerimise, lihtsustamise, õigusküsimustega tegelevad töötajad), auditeeriv asutus. Sellega tagasime, et kõik on uue perioodi erisustega, sh uute lihtsustamisvõimalustega, kursis ja saavad vastused tekkinud küsimustele, sh hea sisendi programmikirjelduste parendamiseks ning võimaluse kolleegidega erinevaid aktuaalseid teemasid arutada.

27.11.2025 esitas *RKA* 3 **programmikirjeldust (Concept Note)** *FMO*-le: *Green ICT, Public Health, Crisis Preparedness*. Üks programmikirjeldus (*Green Transition*) esitati *FMO*-ga kooskõlastatult hilinemisega 20.01.2026. Programmikirjelduste ja programmioperaatorite saadetud lisainfo põhjal valmistas *FMO* ette programmiühtlused. Kõik programmiühtlused said allkirjastatud tähtaegselt, enne 27.05.2026, viimased kolm Norra/EMP 2021-28 perioodi esimese aastakoosoleku raames 26.05.2026 Norra suursaadiku vastuvõtul.

27.11.2025 esitas *RKA* kommunikatsioonispetsialist *FMO*-le 2021–28 perioodi **kommunikatsioonistrateegia**, mille *FMO* aktsepteeris 2026. aasta jaanuari lõpus. Samaks kuupäevaks 27.11.2025 oli *FMO* poolt Eesti jaoks loodud ka veebileht⁴ nende enda veebilehe alalehena. Sellele eelnesid kommunikatsioonispetsialisti kohtumised *FMO*-ga Brüsselis oktoobris 2025 ja novembris 2025. Kuna sellisel kujul veebileht on esmakordne kõigile, siis esialgu on väljakutseid palju, eriti kasusaajariikidel, kes alustavad rakendamisega esimeste seas. *RKA* vastutus ja eesmärk on veebilehe info hoida värske, lihtne ja kergesti arusaadav. Programmide lehtede info eest vastutab programmioperaator. Esimese üldisema koosoleku veebilehtede osas tegi *FMO* programmioperaatoritele 21.04.2026. Et kommunikatsiooni ja veebilehe info osas saaksid kõik ühtemoodi aru, algatas kommunikatsioonispetsialist kommunikatsioonivõrgustiku kohtumised – esimene toimus 14.05.2026. Kommunikatsioonivõrgustiku kohtumistele on kaasatud ka Norra saatkonna esindaja.

⁴ [EEA and Norway Grants Estonia](#)

27.10.2025 oli perioodi 2021–28 **kahepoolsete suhete fondi** ühiskomitee (*JCBF*) esimene koosolek. Koosoleku eel esitas RKA ühiskomiteele tööplaani mustandi, mida kohtumisel arutati. Kahepoolsete suhete fondi tööplaani sai esmase kinnituse 16.12.2025, ametlikuks sai tööplaani aga 15.01.2026, kui *FMO* jagas meiega doonorite toetussummasid (igal doonorriigil on erinev osakaal kogu kahepoolsete suhete fondi summast). Teemade osas on muuhulgas fookus küberturvalisusel ja digitaliseerimisel, võrdõiguslikkusel, välispoliitikal. Tööplaani tuli lihtne ja loogiline, mis on edaspidiste otsuste tegemisel suureks abiks.

21.01.2026 kinnitas *JCBF* esimese kahepoolsete suhete fondi algatuse küberturvalisuse teemal, 19.02.2026 teise soolise võrdõiguslikkuse teemal. **RKA on võtnud eesmärgiks kasutada kahepoolsete suhete fondis rakendusmääruses (artikkel 8.3.2d – *draft budget method*) pakutud lihtsustamist** alla 200 000 euro eelarvega kahepoolsete suhete fondi algatuste puhul. Alla 200 000 euro eelarvega taotluste eelarve mustandid vaadatakse üle koos lihtsustamise eksperdiga ja vajadusel küsitakse nõu kogenud lihtsustamisega projektide koordineerijalt RTK-s ning püütakse leida parim lahendus lihtsustamiseks. 19.02.2026 kinnitatud algatuse puhul on kokku lepitud 2 väljundit/tulemust, mille saavutamise ja tõendamise järgselt teeb RKA kindlasummalise makse.

18.02.2026 viis *FMO* riikliku kontaktasutuse abiga Eestis läbi **koolituse**, kus rääkis 2021–28 perioodi **kommunikatsioonist, veebilehest, *FMO* infosüsteemist *GrACE***. Koolitusele kaasati kõik asjasse puutuvad osapooled, sh programmioperaatorid, rakendusüksused, RKA (sh kommunikatsiooni, rikkumiste raporteerimise, õigusküsimustega tegelevad töötajad), auditeeriv asutus. Sellega tagasime, et kõik on *GrACE* ja kommunikatsiooni teemadega kursis ja saavad vastused tekkinud küsimustele ning võimaluse kolleegidega erinevaid aktuaalseid teemasid arutada.

Ettevalmistamisel on 2021–28 perioodi Norra/EMP **määrus**, mille üldine eesmärk on anda peamised suunised programmioperaatoritele. RKA on ette valmistanud riikliku kontaktasutuse, sertifitseeriva asutuse ja auditeeriva asutuse **juhtimis- ja kontrollisüsteemide kirjelduse**, mille osas auditeeriv asutus koostas aruande ja arvamuse. Auditi arvamus esitati *FMO*-le 27.05.2026. AA kinnitas väheolulise tähelepaneku ning märkustega JKS kooskõla rakendusmäärusega. RKA vaatab tähelepaneku ja märkused üle ning arvestab nendega järgmise JKS muudatuse tegemisel.

Nagu ka eelmisel programmiperioodil ja eelmistel aastatel, jätkab RKA ka sellel programmiperioodil **iga-aastase riskide hindamisega**. 2025. aastal esitati kokku 59 riski, sh 27 madalat, 24 tingimuslikku ja 8 kriitilist.

Esitatud 8 kriitilist riski on seotud mitme rahastusallikaga, mitte ainult konkreetselt Norra/EMP finantsmehhanismiga. Norra/EMP osas võib kriitiliseks lugeda personali küsimust, kuna ekspertide vähesus ning **teadmiste koondumine üksikute inimeste kätte** muudab süsteemi haavatavaks. Oluline on süsteemne teadmiste jagamine, asendussüsteemide loomine ja tihe suhtlus partneritega.

Kriitiliste riskide puhul on oluline juhtkonna ja poliitikakujundajate aktiivne roll – selgitustöö, nõustamine ja vajadusel otsuste kiire ümberhindamine, mis kõik aitavad riske maandada või nende mõju vähendada.

Kriitiliste ja tingimuslike riskide seas olid sarnased riskid hõlmates personalipuudust (personali ülekoormatust, oskuste/kogemuste puudumist), poliitilisi sekkumisi (prioriteetide muutumist,

otsuste viibimist), nõuete erinevat tõlgendamist, huvide konflikti (RÜ-1 ei ole piisavalt võimalusi kontrollida, nt saab kontrollida seoseid äriregistrist, aga puudub võimalus kontrollida eraelulisi seoseid). Täiendavalt oli muuhulgas välja toodud riigiabi ja riigihangete reeglite rikkumist, mittehankijate ostumenetluse nõuete rikkumist.

Eelnimetatud kriitiliste ja tingimuslike riskide maandamistegevused on üldjuhul süsteemsed ja protsessipõhised. Personaliga seonduvate riskide maandamiseks on peamine tähelepanu suunatud tööprotsessidele ja ametijuhendite ajakohastamisele, teadmiste ülekandmisele, töötajate hoidmisele ning pidevale koolitamisele ja toetamisele. Teiste valdkondade puhul on rõhk peamiselt koolitustel, infovahetusel, koostööl, juhendmaterjalide ja tegevuskavade ajakohastamisel, osapoolte kaasamisel ning regulaarsetel aruteludel.

RKA jälgib kriitiliste ja tingimuslike riskide maandamist ja sekkub, kui on vajalik. **Riskide maandamine on osa igapäevatööst ja RKA hinnangul on see tõhus.** Lisaks igapäevasele aktiivsele suhtlusele ja riskide maandamisele küsib RKA iga-aastaselt mais kriitiliste ja tingimuslike riskide omanikelt selgitusi ja sellele järgneb kokkuvõte. Kui ilmneb mõni uus varem arvesse võtmata risk ning seda on vaja osapooltega läbi rääkida, siis kutsub RKA kokku eraldi koosoleku. Riskid ja nende maandamistegevused on toodud lisas nr 2.

Programmide riske hindasid programmioperaatorid ise programmileepingute sõlmimise eel.

Programmis *Green ICT* on peamiste riskidena välja toodud:

- Mitteabikõlblike kulude tekkimine tulenevalt riigihangete reeglite mitte tundmise või audiitorite reeglite tõlgenduste muutuste tõttu.
- Programmi eesmärgid jäävad täitmata, kuna rahastatud projektid ei käivitu või lõpetatakse omafinantseeringu puudumise tõttu.
- Erinevused toetuse nõuete tõlgendamisel, mis võivad põhjustada finantskorrektsioone.
- Ebapiisav doonorpartnerluste osa, mille tulemusel väheneb kahepoolse koostöö mõju.
- Ebapiisav huvi taotlusvoorude vastu abikõlblikkuse reeglite või muude toetusest tulenevate piirangute tõttu, mis võib ohustada konkurentsi ja taotluste kvaliteeti. Madala kvaliteediga taotlustega ei saavutata soovitud mõju ja programmi eesmärgid võivad jääda täitmata.
- Pettuste oht, kuna puuduvad piisavad kontrollid.

Kõrgemaks on programmioperaator ise hinnanud kahte esimest riski. Peamised maandamistegevused nende osas: PO ja RÜ mõtleavad põhjalikult läbi meetme reeglid ja sõnastavad need alusdokumentides selgelt ja üheselt mõistetavalt; PO ja RÜ nõustavad ja juhendavad toetuse saajaid erinevate reeglite osas; PO ja RÜ peavad olema valmis kiiresti kohanduma, juhul kui tõlgendused muutuvad; valikukomisjon peab projekti taotleja finantsvõimekuse ja tema ärimudeli hindamisel kasutama konservatiivset lähenemisviisi. Programmil on eelneva kogemusega programmioperaator, mistõttu võib prognoosida riskide head maandamist.

Programmis *Crisis Preparedness* on peamiste riskidena välja toodud:

- Ebapiisav personali võimekus ja oskusteave samaaegsete operatiivsete nõudmiste haldamiseks suurenenud töökoormuse, konkureerivate kriisiprioriteetide ja personalipuuduse tõttu.
- Erinevused toetuse nõuete tõlgendamisel.
- Ebapiisav koordineerimine erinevate osapoolte vahel ja ebaselged rollid.
- Poliitilised või organisatsioonilised muudatused (poliitiliste prioriteetide muutumine).
- Viivitused programmiga alustamisel, mis võib põhjustada probleeme projektide rakendamisel ja tulemuste saavutamisel.

Kõrgemaks on programmioperaator ise hinnanud 3 esimest riski, mis selgelt viitavad sellele, et tegemist on Norra/EMP osas uue programmi ja programmi elluviijaga. Oluline maandamistegevus on suhtlus erinevate osapoolte vahel, veendumaks et toetuse reegleid tõlgendatakse ühtemoodi, suuremad probleemid saaks ennetatud ja juba tekkinud probleemid lahendatakse efektiivselt. See tagab kindlasti ka sujuvama koostöö ja parema rolliselguse. Programmioperaator on vähem kogenud ja vajab igakülgset toetust ja tähelepanu. Kuigi programmioperaatoril puudub eelnev Norra/EMP programmi rakendamise kogemus, on programmioperaator näidanud ennast väga positiivsest küljest, olles uudishimulik, põhjalik, pühendunud, vastutustundlik ja koostööaldis.

Programmis **Public Health** on peamiste riskidena välja toodud:

- Viivitused programmi ja eeldefineeritud projektidega alustamisel, mis võib põhjustada probleeme projektide rakendamisel ja tulemuste saavutamisel.
- Sidusrühmade vähene kaasamine, mis võib põhjustada taotlusvoorude ebaõnnestumise, seega ka kohustuste täitmises viivituse.
- Ebaselgus ja puudused taotlusvoorude tingimustes, mis võib ohustada eesmärgipärast toetuse kasutamist.
- Projektijuhtimise oskuse ja kogemuse puudus, mis mõjutab tegevuste planeerimist ja eelarvestamist, mis omakorda võib mõjutada projekti tulemusi.

Kõrgemaks on programmioperaator ise hinnanud 2 esimest riski. Oluline maandamistegevus on suhtlus erinevate osapoolte vahel, veendumaks et vajalikud sidusrühmad on võimalikult vara kaasatud, ja ka veendumaks et toetuse reegleid tõlgendatakse ühtemoodi, suuremad probleemid saaks ennetatud ja juba tekkinud probleemid lahendatakse efektiivselt. Programmil on eelneva kogemusega programmioperaator, mistõttu võib prognoosida riskide head maandamist.

Programmis **Green Transition** on peamiste riskidena välja toodud:

- Viivitused programmiga alustamisel, mis võib põhjustada probleeme projektide rakendamisel ja tulemuste saavutamisel.
- Kohalikes omavalitsustes on piiratud finants- ja tööjõuressurss, seetõttu on konkurents teiste rahastusallikate meetmetega.

- Lihtsustamised (sh tõendusdokumentide harvem küsimine rakendusmäärusest tulenevalt) vähendavad kontrolli ja/või suunavad kontrolli projekti lõppu, mistõttu tekib mitteabikõlblike kulude oht.
- Doonorpartneri osalus pigem formaalne, mitte niivõrd sisuline, mis ei anna soovitud tulemust.
- Hangete ebaõnnestumised, mis põhjustavad viivitusi ja sellest tulenevalt võivad põhjustada ka eesmärkide mittesaavutamist.

Programmioperaator ei ole mitte ühtegi eeltoodud riski kõrgeks hinnanud. **RKA peab oluliseks siin programmis ekstra tähelepanu pöörata laevade hangetele Riigilaevastiku eeldefineeritud projektis. Kuigi programmioperaator on kogenud, on programm keerulise ja mitmeid erinevaid osapooli hõlmava ülesehitusega, mistõttu on oluline programmi tegevusi ekstra tähelepanuga seirata ja neid nende tegemistes toetada.**

Kokkuvõtvalt saab öelda, et programmides on väga sarnased riskid:

- toetusreeglite erinev tõlgendamine,
- viivitused programmi/ projektidega alustamisel,
- vajaliku tööjõu puudus/ ülekoormatus.

Parim nende riskide maandamiseks on **erinevate osapoolte vaheline tihe suhtlus** programmi dokumentide juhiste väljatöötamisel, probleemkohtade lahendamisel, erinevate toetusreeglite tõlgenduste vältimiseks. See tagab ka sujuvama koostöö ja efektiivsema programmiga alustamise.

RKA juhendab programmioperaatoreid jooksvalt, kui küsimused tekivad ja jagab/ arutab erinevaid olulisi kõike programme hõlmavaid teemasid kõigi programmioperaatoritega. RKA on alati abivalmis, avatud ja probleemide lahendustele orienteeritud ning julgustab programmioperaatoreid RKA poole erinevate küsimustega pöörduma. **RKA-l on programmioperaatoritega väga hea koostöö**, mistõttu kaasavad programmioperaatorid RKA erinevatesse teemadesse piisavalt vara, et nendega jõuaks tegeleda.

Hiljemalt sügisel 2026 alustab RKA ka 2021-2028 perioodi osas **programmioperaatoritega regulaarsete kohtumiste korraldamist**, et olla kursis programmide seisuga ja peamiste väljakutsetega ning vajadusel pakkuda abi. See annab võimaluse ka programmioperaatoritel omavahel kogemusi vahetada. RKA peab oluliseks osaleda programmi koostöökomisjoni kohtumistel, kus samuti tuuakse välja olulisemad aktuaalsemad teemad programmis. *Green Transition* programmi esimene koostöökomisjoni kohtumine toimus juba märtsis 2026, teine 01.06.2026. *Crisis Preparedness* programmi esimene koostöökomisjoni kohtumine toimus 27.05.2026.

Toimivusanalüüsi tulemusena **täiendavaid konkreetseid RKA kontrole ei tekkinud**, kuna esimene programmileping sõlmiti alles 22.04.2026 ja teised programmilepingud sõlmiti mai lõpus 2026. Programmides pole ühtegi taotlusvooru veel alanud ja eeldefineeritud projekti kinnitatud, mis tähendab, et projektide rakendamine pole veel alanud. Küll aga on väga oluline RKA-l toetada programmioperaatoreid kõikide vajalike dokumentide ettevalmistamisel, reeglite tõlgendamisel. **Oluline on tihe suhtlus kõigi osapoolte vahel, et tagada sujuv programmide algus ning probleemide tekkimisel kiire reageerimine.**

LISAD

- 1. Norra/EMP üldine edenemine aastate lõikes**
- 2. Norra/EMP riskid**